

Munich Personal RePEc Archive

The African Free Trade Area – a Step towards Continental Integration

Marinov, Eduard

Economic Research Institute at BAS

2013

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/60314/>

MPRA Paper No. 60314, posted 03 Dec 2014 19:35 UTC

Eduard Marinov

African Free Trade Area – a Step towards Continental Integration

Original title: Африканската зона за свободна търговия – стъпка към континентална интеграция

In: Proceedings of the Ninth International Scientific Conference “Investments in the Future – 2013”. Grafik Ltd.-Varna

ISBN 1314-3719

Paper language: Bulgarian

All views and opinions expressed remain solely those of the author.

Readers are encouraged to quote and reproduce this material, provided the source is acknowledged.

This publication should be cited as:

Marinov, E. 2013. 2013. African Free Trade Area – a Step towards Continental Integration. In: Proceedings of the Ninth International Scientific Conference “Investments in the Future – 2013”. Grafik Ltd.-Varna, pp. 266-271, ISBN 1314-3719 (in Bulgarian)

INVESTMENTS IN THE FUTURE ' 2013

АФРИКАНСКАТА ЗОНА ЗА СВОБОДНА ТЪРГОВИЯ - СТЬПКА КЪМ КОНТИНЕНТАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ

Едуард МАРИНОВ

РЕЗЮМЕ

Държавните и правителствените ръководители на Африканския съюз договарят и осъществяват усилия за регионална интеграция като обща стратегия за развитието на континента. Целта на ниво Африка е създаването на Африканска икономическа общност като последния от шест последователни етапа, включващи засилването на междусекторното сътрудничество и установяването на регионални зони за свободна търговия, валутен съюз, общ пазар, паричен и икономически съюз, обхващащи целия континент. Заявеното от африканските лидери през 2012 г. намерение за създаването на континентална зона за свободна търговия може да се разглежда като възможност за сериозен напредък в процеса на континентална интеграция. В доклада се анализират предпоставките, условията, предимствата и предизвикателствата на създаването на такава зона за свободна търговия.

Ключови думи: Регионална икономическа интеграция, икономика на Африка.

THE AFRICAN FREE TRADE AREA - A STEP TOWARDS CONTINENTAL INTEGRATION

Eduard MARINOV

ABSTRACT

State and Government leaders of the African Union adopt and implement efforts for regional integration as a common strategy for the development of the continent. The objective at continental level is the establishment of the African Economic Community as the last of six consecutive stages, including the strengthening of inter-sectoral cooperation and the establishment of regional free trade areas, monetary union, common market, monetary and economic union, covering the entire continent. The stated by African leaders in 2012 intend to create a continental free trade area may be seen as an opportunity for significant progress in the process of continental integration. The report analyzes the prerequisites, conditions, benefits and challenges of creating such a free trade area.

Key words: regional economic integration, African economy.

ВЪВЕДЕНИЕ

Африканските лидери са все по-заинтересовани от ускоряването на процеса на създаване на Африканската икономическа общност (АИО) чрез развиването на инициативи за хармонизация и

сближаване като тристранната зона за свободна търговия (ЗСТ) COMESA-EAC-SADC.¹ На срещата на върха на Африканския съюз (АС), проведена през 2012 г. беше решено да се ускори създаването на африканска континентална зона за свободна търговия с индикативен срок за завършване 2017 г. и да се изготви и приложи подробен план за действие за насърчаване на вътрешноконтиненталната търговия.

Въпреки че регионалните интеграционни общности (РИО) полагат доста усилия за постигането на първите три етапа, заложи в Договора за създаване на Африканска икономическа общност (ДАИО) чрез приемането на поэтапна отмяна на митата във вътрешнорегионалната търговия, налице са множество разлики помежду им: някои РИО все още не могат да създадат ЗСТ, докато в други вече действа дори митнически съюз (МС). Темпът на напредък не е еднакъв и при наличието на припокриване на членството на много държави в две и повече РИО е задължително да се вземат стратегически решения и да се предприемат действия в посока създаването на континентална ЗСТ като първа стъпка към континентален МС, общ пазар и като крайна цел - напълно функционираща АИО.

Създаването на общ континентален пазар на стоки и услуги, в който действат свобода на движение на работници и инвестиции ще подпомогне изграждането на МС и на Африкански общ пазар. То би помогнало за превръщането на 54-те отделни икономики в Африка в един по-съгласуван голям пазар. Съвместното използване на богатите ресурси на Африка за създаването на по-голямо и конкурентно икономическо пространство би позволило на пазарите в Африка да бъдат по-ефективни. Общият пазар също така би помогнал за увеличаване на вътрешноконтиненталната търговия чрез по-добрата координация и хармонизация на режимите за либерализация и улеснения на търговията между РИО. Освен това, той би подпомогнал преодоляването на проблемите, свързани с припокриването на членство и разминаванията между съседни РИО, като по този начин па-пълно би се реализирал потенциала за междурегионална търговия на континента.

ЕТАПИ НА ИЗГРАЖДАНЕ НА АФРИКАНСКАТА ИКОНОМИЧЕСКА ОБЩНОСТ

ДАИО е приет през 1991 и влиза в сила от 1994. Той създава АИО като част от АС (ДАИО, чл. 98). Договорът определя шест етапа, които трябва да бъдат изпълнени за постепенното създаване на АИО в рамките на 34 години (ДАИО, чл. 6). Договорът приема интеграционния подход, зависещ до голяма степен от успеха на интеграция в рамките на регионалните интеграционни общности (РИО) (Mlenga, K., 2012, с.2). В Договора изрично е заявено, че АИО ще бъде създадена основно на базата на координиране и постепенна интеграция на дейностите на РИО. Затова и РИО са определени като изграждащите блокове на АИО. Идеята на етапния подход е, че интеграцията първо следва да бъде осигурена на регионално ниво чрез създаването и укрепването на регионални интеграционни общности (РИО), които в определен момент ще се слеят в АИО.

Първият етап включва укрепването на съществуващите РИО и създаването на нови, където не съществуват такива и е трябвало да продължи до 1999 г. (ДАИО, чл. 6). По времето на влизане в сила на договора в Африка съществуват Маргебски съюз (UMA), Общ пазар на Източна и Южна Африка (COMESA), Икономическа общност на Западноафриканските държави (ECOWAS), Икономическа общност на държавите от Централна Африка (ECCAS) и Южноафриканска общност за развитие (SADC), които включват всички държави на континента. До 2001 година Общото събрание на АС приема още три общности - Междуправителствен орган за развитие (IGAD), Икономическа общност на Сахел-Сахарските държави (CEN-SAD) и Източнаафриканска общност (EAC), а през 2006 г. е взето решение да не се признават повече РИО.²

Вторият етап е с продължителност 8 години и има за цел РИО да намалят или премахнат митата, квотите и други ограничения пред вътрешнорегионалната търговия³. Освен това се предвижда интегриране

¹ Вж. COMESA, EAC and SADC. 2010.

² В момента в Африка има още 8 РИО - Икономическа общност на държавите от Големите езера (CEPGL), Южноафрикански митнически съюз (SACU), Съюз на река Ману (MRU), Западноафрикански икономически и паричен съюз (UEMOA), Западноафриканска парична зона (WAMZ), Зона на CFA франка (CFA), Централноафриканска икономическа и валутна общност (CEMAC), Комисия на Индийския океан (IOC).

³ До 2006 г. само 28% от държавите-членки на РИО прилагат намаляване на митата, други 32% са в процес на приемане на такива, а само 1/3 премахват нетарифните ограничения (ECA, 2006, с. 8).

на политики в областта на търговията, финансите, транспорта⁴, комуникациите⁵, промишлеността и енергетиката⁶, както и координиране и хармонизация на дейностите на съществуващите РИО (ДАИО, чл. 6). Налице е напредък при укрепването на множество сектори в РИО и въпреки предизвикателствата, усилията на РИО са насочени към изпълнението на изискванията на втория етап от създаването на АИО (Mlenga, K., 2012, с.7).

Третият етап със срок до 2017 г. предвижда премахването на търговските ограничения чрез създаването на зони за свободна търговия в РИО и въвеждането на общи митнически тарифи чрез създаването на митнически съюзи. Почти всички РИО са завършили третия етап⁷ с изключение на UMA⁸, IGAD⁹ и CEN-SAD¹⁰. За разлика от другите РИО, в ЕАС МС е първата стъпка на интеграционния процес през 2005 г. Напредъкът в осъществяването на третия етап от създаването на АИО е задоволителен, макар че за общностите, които не са постигнали предвидените цели в период на относително спокойствие (например UMA), бъдещото им постигане ще бъде затруднено поради наличието на конфликти (Mlenga, K., 2012, с.8).

Четвъртият етап със срок до 2019 г. е създаването на Африкански митнически съюз чрез хармонизиране на общите митнически тарифи на всички РИО. Като стъпка към постигането на тази цел може да се отбележи създаването на тристранната ЗСТ между COMESA, SADC и ЕАС през 2008, с която трите общности премахват търговските бариери помежду си.

По отношение на петия и шестия етап - създаването на Африкански общ пазар и на континентален икономически и паричен съюз, засега няма прогрес. Сроковете за осъществяването им са съответно 2023 и 2028 г.

Осъществен е значителен напредък в изпълнението на етапите на създаването на АИО. Повечето РИО изпълняват задълженията си по ДАИО по график, при някои има известно закъснение, а трети дори изпреварват сроковете. Заявеното от африканските лидери през 2012 г. намерение за създаването на континентална зона за свободна търговия може да се разглежда като възможност за сериозен напредък в процеса на континентална интеграция.

АФРИКАНСКАТА ЗОНА ЗА СВОБОДНА ТЪРГОВИЯ-ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Най-значимите ползи от ЗСТ са свързани с очакваните печалби от по-големия пазар. При свободното и неограничавано движение на стоки и услуги инвестициите по-лесно отговарят на изискванията на пазарните търсене и предлагане в рамките на ЗСТ, което от своя страна води до по-ефективното използване на ресурсите. За да се оползотворят обаче изцяло предимствата на ЗСТ, членовете ѝ трябва да изпълняват на някои задължителни условия - освен премахването на тарифните и нетарифните бариери, следва да бъдат въведени ясни правила за произход. Простото премахване на митата не би довело до гореспоменатите ползи от регионалната интеграция, освен ако не се опитва те да бъдат постигнати чрез политически мерки, целящи намаляването на разходите за търговия, недостатъчно добре развитата инфраструктура, продължителните гранични проверки и дублирането на процедури. Затова регионалните усилия за развитието на инфраструктура и намаляване на нетарифните пречки са задължителни за успеха на интеграционните процеси.

Освен това и преките чуждестранни инвестиции, и трансграничните регионални инвестиционни действия и възможности, които се очаква да се проявят от наличието на ЗСТ, могат да бъдат насърчени, само ако се предприемат мерки за улесняване на търговията, които намаляват пречките пред нея, ако се

⁴ Всички РИО въвеждат мерки за стимулиране на транзитните превози, намаляване на разходите и повишаване на ефективността на въздушния транспорт, но въпреки това транспортните разходи в Африка остават най-високи в света (Ndomo, 2009, с. 21).

⁵ Сериозен напредък има във всички РИО и особено в COMESA, ECOWAS и SADC, което се дължи главно на предлагането на комуникационни услуги от страна на частния сектор (ECA, 2006, с. 8).

⁶ В SADC и ECOWAS са създадени енергийни тръстове, разпространяващи енергия от ВЕЦ сред страните-членки (Ndomo, 2009, с. 22).

⁷ В ECOWAS ЗСТ е създадена през 2004 г., от 2012 е налице и МС заедно с UEMOA. В COMESA действат ЗСТ от 2000 и МС от 2009 г. ЗСТ в ECCAS е налице от 2004, действието на МС трябваше да започне през 2011 г., но бе забавено поради честите конфликти в региона. В SADC ЗСТ действа от 2008, и тук създаването на МС се забавя, но повечето държави членуват в най-стария в света действащ МС - SACU.

⁸ Общността не функционира, считано от май 2009 г.

⁹ Заради конфликтите в региона (Судан, Сомалия).

¹⁰ Споразумението за ЗСТ е още в проектна фаза.

поддържа стабилна и предвидима търговска политика, ако се премахват ограниченията пред конкуренцията между фирмите в региона. Освен това мерките за защита на инвеститорите чрез разширяване на правата на собственост и създаването на специализирани регионални арбитражни инстанции могат да бъдат стимул за това те да търсят по-високи печалби, защото намаляват риска.

Разработването на оптимални по мащаб проекти в сферата на промишлеността и услугите, затруднено от ограничения размер на индивидуалните национални пазари, може да бъде подпомогнато чрез приемането на подходящи търговски и макроикономически политики, които насърчават интеграционните дейности. Икономиките на африканските държави поотделно са твърде малки, за да могат да окажат подкрепа на жизнеспособни проекти в областта на производството на стомана, които често се приемат за пилотни и значими като двигател на интеграцията. Стабилните инвестиционен климат, транспортна и комуникационна инфраструктура и разумната и координирана регионална икономическа политика могат да бъдат подходящият стимул за мащабни инвестиции в трансгранични проекти в областта на производството и услугите, защото биха използвали пълноценно икономите от мащаба.

Регионалната интеграция би подобрила ефективността в резултат на конкурентния натиск сред съперническите си фирми в общността. Едно от основните препятствия пред производствената ефективност в повечето африкански държави е фактът, че промишленият пазар често е наситен с монополни и олигополни пазарни структури. Често неефективни национални компании (включително и правителствени монополи) обявяват ненормално високи печалби или защото са защитени от националното законодателство, или защото нямат реална конкуренция на националния пазар. Приемането и прилагането на регионални правила за конкуренцията в рамките на ЗСТ би насърчило свободната конкуренция, която от своя страна подпомага създаването на ефективни промишлени структури.

Очаква се увеличаването на обема на вътрешноконтиненталната търговия да генерира по-висок растеж, както и макроикономическа конвергентност в рамките на общността. Регионалната интеграция на пазарите на ниво РИО би довела до създаването на центрове на регионален растеж, които са способни да генерират достатъчно положителни външни ефекти за по-слабо развитите държави-членки на ЗСТ. Тъй като производствените структури са отделени от суровините, в дългосрочен план се очаква да намалее зависимостта на африканските държави от външни пазари по отношение на обработените и потребителски стоки. Съществуващата структура на специализация по отношение на стоките в Африка поставя континента в дългосрочно неизгодно положение не само от гледна точка на съвкупните загуби, свързани с условията на търговия, но и поради загубата на самоуважение и бавния растеж на целия континент. Споразуменията за регионална интеграция създават по-благоприятна среда за производствена диверсификация и регионално допълване в сравнение с настоящия индивидуален подход за развитие на държавите. Те също така могат да създадат отлични възможности и институционална платформа за диалог, разрешаване на конфликти и постигане на мир и сигурност, което в случая с Африка е от изключително значение.

Освен признатите от всички очаквани ползи от създаването на континентална зона за свободна търговия в Африка съществуват и някои предизвикателства, които биха могли да попречат на усилията на държавите от континента при спазване на поетите задължения и биха забавили интеграционния процес.

Първо, необходим е общ финансов пул, който да отговори на неравното разпределение на ползите от АФТА. Така финансирането от членовете може да спомогне за компенсирането и балансирането на разходите, породени от загуби на приходи и доходи, които се очаква да бъдат понесени от държавите-членки вследствие на създаването на континентална ЗСТ. От своя страна предприемането на подобни инвестиционни инициативи е изправено пред множество предизвикателства, защото повечето африкански държави са финансово слаби или нестабилни.

Второ, за създаването на континентално споразумение е необходим огромен финансов ресурс, насочен към създаването на компетентни институции и допълваща инфраструктура. Това включва финансирането на свързана с търговията инфраструктура - пътища, водни пътища, летища, както и информационни и комуникационни технологии. Създаването на капацитет и развиването на необходимите бази данни от знания също са важни за доброто функциониране на интеграционните институции на национално, регионално и континентално ниво.

Трето, налице е потенциален конфликт на интереси между държавите-членки, произлизащ от недостатъчно сериозното изпълнение на задълженията по едно евентуално споразумение за континентална ЗСТ. Спазването на интеграционните задължения е различно в различните държави, като някои от тях все още не са предприели

никакви стъпки към търговска либерализация, за което са поели ангажимент по споразуменията за РИО. А ако не изпълняват задълженията си в рамките на една по-малка ЗСТ, как биха могли да го направят за континентална такава? Нежеланието да либерализират ограниченията пред търговията е общ проблем, който би могъл да бъде преодолян само чрез поделение на ползите от подобна либерализация.

В заключение, целите на евентуална африканска континентална ЗСТ трябва да надскочат чисто икономическото мислене и да отдадат заслужено внимание на сътрудничеството в области като трансграничната инфраструктура, инвестиции и развитие на частния сектор, за да се оползотворят динамичните ефекти на интеграцията. Една континентална ЗСТ има потенциала да обедини държавите и да създаде пазар с размер, който е достатъчно голям, за да бъдат осъществени както статичните, така и дългосрочните динамични ефекти на подобна широкомащабна интеграция.

Усилията на Африка за създаване на континентална ЗСТ могат да постигнат описаните по-горе ползи, само и единствено ако отделните държави проявят силна политическа воля за придържане към изпълнението на договорените параметри и ако се намери добро решение на проблема с неравностойните ползи и загуби от интеграцията. Тристранната инициатива на COMESA-EAC-SADC е обещаващ ход в тази посока.

ОЧАКВАНИ ПОЛЗИ ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА КОНТИНЕНТАЛНА ЗОНА ЗА СВОБОДНА ТЪРГОВИЯ В АФРИКА

Съществуването на континентална ЗСТ в Африка би увеличило търговските потоци между африканските държави, защото е насочено към решаването на повечето от гореспоменатите проблеми. Това увеличение би било с 34,6 млрд. USD (или 52,3%) спрямо базовата тенденция през 2022¹¹. Вносът на африканските държави от останалия свят ще намалее с 10,2 млрд., което ще бъде компенсирано от значителното увеличение на вътрешноконтиненталната търговия.

Най-силен положителен ефект от континенталната ЗСТ ще има за износа на Африка на селскостопански продукти и храни, особено на зърно, пшеница, сурова захар и обработени храни (месо, захар и други хранителни продукти). Това са стоки, за които държавите от Африка имат сравнителни предимства и които често са силно защитени от националните власти на тези държави. При наличието на континентална ЗСТ, обемът на износ на Африка на селскостопански и хранителни продукти би нараснал с 7,2% (3,8 млрд. USD) над базовата тенденция за 2022 г. Обемът на износа на промишлени стоки, по-специално текстилни изделия, облекла, кожени стоки, петролни, минерални и метални продукти и други обработени стоки би нараснал с 4,7% (21,1 млрд. USD) над базовата проекция за 2022 г. Може да се очаква тези увеличения в обема на търговията да се трансферират и в увеличение на бюджетните приходи.

Задължителните мерки за улесняване на търговията биха могли значително да увеличат посочените ползи. Приема се, че митническите процедури и обработката на стоки на пристанищата ще станат двойно по-ефективни, като по този начин търговията се насърчава повече, отколкото при ЗСТ, основана единствено на премахване на тарифните пречки. В резултат от това обемът на износ на Африка към останалия свят би се повишил с 6,2 процентни пункта при наличието на подобна ЗСТ. Вътрешноконтиненталната търговия пък би нараснала с 6,4 процентни пункта при действаща континентална ЗСТ в сравнение със сценарий, при който действат само регионални ЗСТ. Изражението на това е удвояване на вътрешнорегионалната търговия при наличието на континентална ЗСТ в сравнение с базовото положение, когато няма такава. Освен това реалните приходи в Африка ще се увеличават с още 1 процентен пункт годишно при подобна политика на ускорени митнически процедури и обработка на стоки на пристанищата. Затова въпреки общото допускане, че е налице тенденция ЗСТ в развиващите се страни да създават отклонения в търговията и да носят ограничени ползи, резултатите от емпиричния анализ показват ясно, че континенталната ЗСТ има потенциала да създава нетни икономически ползи за Африка като цяло.

В заключение премахването на тарифните ограничения, съществуващи в Африка, чрез създаването

¹¹ Представените стойности се базират на емпирично проучване, сравняващо базов модел (две големи РИО с действащи ЗСТ - Северна-Западна-Централна и Южна-Източна Африка) с такъв с действаща континентална ЗСТ. Вж. ECA, 2012, с.39-52. За изчисляване на прогнозните стойности се използва изчисливо общо равновесие (computable general equilibrium, т.нар. модел MIRAGE) - многонационален и многосекторен равновесен модел, който е създаден за отчитане на ефекти на търговската политика. Моделът е с обратнопропорционална динамика, като се прилагат последователни равновесни уравнения за всяка следваща година. (ECA, 2012, с.42).

на континентална ЗСТ би насърчило вътрешноконтиненталната търговия и би създавало ръст на реалните доходи. Очаква се тези икономически ползи да са значително по-високи, ако бъдат придружени от допълнителни мерки за улесняване на търговията, целящи намаляването на разходите за административни и митнически процедури, подобряване на обработката на товари по пристанищата и развитие на инфраструктурата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Социалните, икономическите и политическите ползи от регионалната интеграция като цяло и по-конкретно от създаването на континентална зона за свободна търговия в Африка вече са широко признати и приети. Въпреки този общ консенсус относно нуждата от по-силно и дълбоко интеграционно споразумение и решимостта на лидерите на държавите в Африка да преодолеят пречките пред интеграцията, обаче, усилията в тази насока трябва да бъдат засилени. Вече е пределно ясно, че за да бъде отговорено на предизвикателствата е необходим колективен подход с още по-конкретно насочени усилия за интеграция. Това предполага включването на 54-те отделни икономики на континента в още по-кохерентно и по-голямо икономическо и пазарно пространство, като по този начин ефективно се използват предимствата и ресурсите за създаване на по-силни и по-жизнеспособни икономики. В тази връзка африканските лидери демонстрират определено ниво на съгласуваност на политическа воля и ангажираност по отношение на регионалната интеграция, като се осъществяват осезаеми промени, в резултат от които създаването на континентална ЗСТ изглежда все по-постижимо.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

- [1]. A f a r i - G y a n, N. A. 2011. Transforming Africa's Structure and Composition of Trade after the Global Economic Crisis. In: Africa Resists the Protectionist Temptation: The 5th GTA Report, Ed. by Simon J. Evenett. CEPR. pp 63-73.
- [2]. A f r i c a n Development Bank. 2012. African Economic Outlook 2012: Promoting Youth Employment. OECD Publishing.
- [3]. A f r i c a n Union Commission. 1991. Treaty establishing the African Economic Community. Addis Ababa.
- [4]. A f r i c a n Union Commission. 2010. Minimum Integration Programme. Coordinated and elaborated by the Economic Affairs Department. Addis Ababa.
- [5]. B a l d w i n, R. E. and A. J. Venables. 1995. Regional economic integration. In G. Grossman and K. Rogoff (eds.), Handbook of International Economics. Amsterdam: Elsevier.
- [6]. COMESA, EAC and SADC. 2010. Tripartite agreement establishing the COMESA-EAC-SADC Tripartite Free Trade Area. Draft. December Revision. Lusaka, Zambia; Arusha, Tanzania; Gaborone, Botswana.
- [7]. E c o n o m i c Commission for Africa. 2006. Assessing regional integration in Africa II. Rationalizing regional economic communities, Addis Ababa.
- [8]. E c o n o m i c Commission for Africa. 2010. Assessing Regional Integration in Africa IV. Enhancing Intra-African Trade. Addis Ababa.
- [9]. E c o n o m i c Commission for Africa. 2011. Study on the establishment of inter-RECs' free trade areas in Africa: drawing on lessons from the COMESA-SADC-EAC FTA experience. Addis Ababa.
- [10]. E c o n o m i c Commission for Africa. 2012. Assessing Regional Integration in Africa V. Towards an African Continental Free Trade Area. Addis Ababa.
- [11]. K g a n y a g o, L., 2012. The impact of the Eurozone financial crisis on African Economies. Speech by Mr Lesetja Kganyago, Deputy Governor of the South African Reserve Bank, to the NEPAD (The New Partnership for Africa's Development) Business Foundation, Sandton, 17 April 2012.
- [12]. K r u g m a n, P. 1991. Increasing Returns and Economic Geography. Journal of Political Economy, Volume 99, Issue 3.
- [13]. M l e n g a, K., 2012. Assessing the Progress of Africa's Economic Integration in Light of the Establishment of the African Economic Community. Academia.edu.
- [14]. N d o m o, A. 2009. Regional economic communities in Africa: a progress overview. GTZ, Nairobi.
- [15]. O r g a n i s a t i o n for Economic Co-operation and Development. 2012a. Development Aid at a Glance, Statistics by Region, Africa. OECD Publishing.
- [16]. O r g a n i s a t i o n for Economic Co-operation and Development. 2012b. OECD Economic Outlook 2012. OECD Publishing.